

Mozilla Firefox Objevte znovu web

2. díl: Použití a možnosti vylepšení webového prohlížeče

(DVD)

VOJTĚCH BEDNÁŘ

Uživatelské rozhraní Mozilly Firefox se příliš neliší od toho, na jaké jste zvyklí z Internet Exploreru. Oproti němu se zde můžeme již na první pohled setkat s menším počtem ovládacích tlačítek, žádné důležité však nechybí. Základní nastavení zpřístupňuje uživateli tlačítka pro pohyb uvnitř webového serveru o stránku dozadu a dopředu. Nechybí tlačítko pro obnovení (nové načtení) aktuální stránky a pro zastavení přenosu. Lišta s adresním řádkem se chová přesně tak, jak bychom očekávali. Po zadání webové adresy a jejím potvrzení začne prohlížeč požadovanou stránku načítat. Za tímto panelem ale můžeme najít věc, která se do Internet Exploreru musí externě instalovat – totiž proužek pro vyhledávání. Ten bývá implicitně svázán s dnes nejpoužívanějším vyhledávačem Google, nicméně ve výchozím nastavení Firefoxu je k dispozici několik dalších možností a nechybí ani varianta přidat (při znalosti příslušných řetězců) svůj vlastní. Proužek urychluje přístup k vyhledávacímu tým, že umožňuje obejít jeho otevření. Stačí do něj zadat požadavek, vybrat stroj, který jej má provést a vše potvrdit.

Nastavení

Přestože je výchozí uživatelské rozhraní Firefoxu spartánské, samotný prohlížeč nabízí mnohem více možností nastavení. Postačí klepnout pravým tlačítkem myši na panel nástrojů a z menu vybrat příslušnou položku. Následně se objeví okno, v němž se nacházejí všechna dostupná tlačítka a další estetické prvky, které je možné na lištu nástrojů umístit. Pokud můžeme doporučit, velmi se osvědčilo tlačítko pro otevření nového panelu, případně nového okna. Od věci není ani správce stahování a v případě, že používáte Tab-

Oblíbený problém

Po instalování Firefoxu se některým uživatelům stává, že program nefunguje. Je sice možné jej spustit, ale nenačítá žádnou stránku a nefungují ani plug-iny, které vyžaduje internet nebo čtečka RSS. V takovém případě bývá někdy příčinou osobní firewall. Zkontrolujte, zda jste v něm Firefox povolili – pokud ne, učiňte tak. Nestává se, že by osobní firewall obsahoval Firefox implicitně jako zakázaný, nicméně nechtěně přehmátnutí po jeho instalaci může snadno způsobit, že se program stane prakticky nepoužitelným.

let PC nebo jiné zařízení, které nepracuje pouze (nebo vůbec) s klávesnicí, tak také nezbytné tlačítko *Přejít*. Obecně se ale doporučuje používat minimum tlačítek. Toto doporučení vychází ze zkušenosti, neboť v praxi se ukázalo, že většina uživatelů tolik voleb stejně nepotřebuje.

Další nastavení prohlížeče můžeme provést prostřednictvím okna *Možnosti*, které je dostupné z menu *Nástroje*. V něm se nachází většina voleb aplikace a především nastavení jejího zabezpečení. Nastavit můžete chování aplikace při otevření, její nastavení jako výchozí prohlížeč, chování při stahování souborů, zpracování webových stránek a mnoho dalšího. Pokud budete chtít využívat prohlížení v panelech (což většina uživatelů chce), doporučujeme jednoznačně nastavit zobrazení panelů i v případě, že je otevřený pouze jeden. Značně si tím práci s panely usnadníte

▲ Výběr tlačítek, vlastní nastavení.

a především zajistíte konzistentní vzhled a proporce prohlížeče po celou dobu práce. Plug-iny prohlížeče a jeho rozšíření a další vizuální motivy (vzhledy) mají samostatné konfigurační dialogy, ke kterým se opět dostaneme prostřednictvím roletového menu *Nástroje* z hlavního okna Firefoxu. Firefox nabízí, stejně jako jiné prohlížeče, možnost pracovat s lištou záložek. Na tuto lištu můžeme umístit odkazy na své oblíbené servery a dále pak definovat, zda se má odkaz otevřít v postranní liště Firefoxu. Tato postranní lišta slouží také k zobrazení historie a dalších informací. Dá se ale říci, že není prozatím propracovaná jako v případě „velké“ Mozilly a není ani tolik použitelná.

Integrované zprávy

Ve Firefoxu je integrovaná čtečka hlaviček zpráv ve formátu RSS. Tato čtečka se vyvíjela různým

▲ Položka Možnosti v browseru Firefox.

Užitečné adresy

- www.firefox.cz – Zde doporučujeme začít.
- www.czilla.cz – Český server o Mozille.
- www.mozdev.org – Databáze doplňků.
- update.mozilla.org – Hotové doplňky, schémata, nástroje.
- www.mozilla.org – Domácí stránky Mozilla Foundation a všech jejích projektů.

způsobem, nicméně v současné době je možné ji velmi dobře používat. Pravděpodobně nejjednodušší je definování RSS kanálů jako záložek a jejich otevírání formou interaktivní složky. Standardně jsou ve Firefoxu v české verzi tímto způsobem předdefinovány zprávy ze serveru Krátce.cz. Po klepnutí na složku přehledu zpráv

Mozilla Firefox: Rozšíření prohlížeče

Další funkce

Bylo by zbytečné popisovat další funkce, s nimiž se můžeme u Mozilly Firefox setkat. Všechny jsou totiž velmi jednoduché, bezproblémové a bezpečné. Firefox je ideálním webovým prohlížečem díky své otevřenosti, kompatibilitě a také bezpečnosti. Mezi jeho nejzajímavější funkce patří např. možnost výběru vzhledu a schopnost rozšíření prohlížeče velkým množstvím různých doplňků, na které se podíváme nyní. Doplňky jsou vyvíjeny (podobně jako prohlížeč) mnoha dobrovolníky po celém světě, avšak na rozdíl od něj jsou mnohem méně koordinované. To znamená, že použití kteréhokoliv z nich je tak trochu experimentem, ale ten se ve velké většině případů v pozitivním slova smyslu vyplatí.

Co je to rozšíření?

Rozšíření prohlížeče můžeme v současné době rozdělit na tři části. Jsou to plug-iny, doplňky a vzhledy. Pod pojmem plug-iny se v případě webových aplikací obvykle rozumí kusy programo-

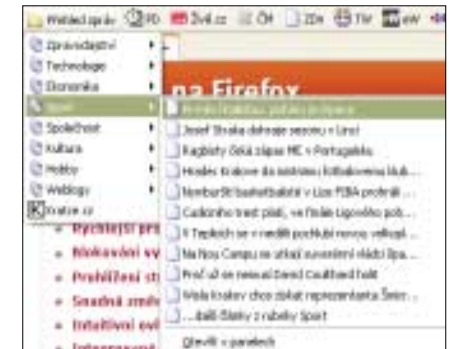

▲ Správce rozšíření prohlížeče.

► Výběr serveru pro vyhledávání.

► Integrovaná RSS čtečka je velmi jednoduchá.

je možné zobrazovat jednotlivé kategorie nabízeného obsahu a dále pak otevírat jednotlivé zprávy.

Stejným způsobem je možné definovat jiné servery a vytvářet velmi jednoduše vlastní přehledy zpráv. Je ovšem potřeba podotknout, že se jedná o čtečku poměrně jednoduchou, a po-

kud chcete například pracovat s velkým počtem různých kanálů, které čtete pravidelně, pak vám stačit nebude. V takovém případě můžete použít spíše jinou, lépe vybavenou čtečku, jako je například FeedReader, nebo nástroje pro práci s RSS kanály, které nabízí poštovní program Mozilla Thunderbird.

vého kódu, které slouží k zobrazení určitého typu. Plug-inem je například přehrávač Flash, systém zajišťující chod appletů v jazyce JAVA a další podobné věci. Doplňkem pak rozumíme něco, co rozšiřuje funkcionalitu prohlížeče o nové tlačítka, zobrazování zcela nového obsahu mimo stránky nebo o funkci, která zdokonaluje práci se stávajícími stránkami, aniž by jimi byla přímo vyžadována. Vzhledy jsou skiny – vizuální motivy prohlížeče. Nejsou pro jeho chod nutné, respektive je není nutné měnit, ale Firefox se pak stane mnohem použitelnějším. Všechny těchto rozšíření existuje pro Firefox i ostatní produkty z dílny Mozilla Foundation nepřehledné množství.

Kde vzít doplněk?

Nejnsnazší cestou k doplňkům a vzhledům jsou weby, které obsahují jejich databáze. Pátrání po nejvhodnějším vylepšení Firefoxu doporučujeme zahájit na stránkách update.mozilla.org, kde najdete velké množství různých a většinou spolehlivých doplňků. Jejich instalace vypadá většinou tak, že stačí klepnout na příslušný odkaz, doplněk se stáhne a do prohlížeče sám zavede. Je pochopitelné, že jej pouze stáhnout a instalovat do jiného prohlížeče, případně instalovat později. Firefox není schopen doplňky nebo vzhledy načítat za chodu, a proto je nutné jej před aplikací každé nové funkce nebo vizáže restartovat. To sice může být nepříjemné, ale vzhledem k tomu, že nové věci do prohlížeče neintegrujeme každý den, dá se to vydržet. Doplňek v podobě souboru poznáme podle přípony *XPI*.

Po klepnutí na odkaz s doplňkem prohlížeč zobrazí varovný dialog. Po jeho potvrzení proběhne stažení a samotná instalace. Doplňek se objeví i ve správci rozšíření. Z tohoto správce jej můžeme odinstalovat nebo také aktualizovat. Při tomto procesu je Firefox schopen najít svou novější

▲ Instalace doplňku Adblock.

verzi (pokud existuje) a také novější verze takřka všeho, co je do něj dodatečně doinstalováno.

Podobným způsobem se do aplikace integrují i grafické vzhledy. Jejich manažer umí kromě akcí známých ze správce rozšíření a kromě použití vybraného vzhledu zobrazovat náhledy jednotlivých vizuálních témat. Faktkem ovšem je, že mnoho autorů místo náhledů umísťuje prostě svoje logo, a tak si často nelze udělat přesnou představu o tom, jak vybrané téma doopravdy vypadá. To je sice škoda, na druhou stranu i loga vzhledů, respektive jejich autorů vypadají většinou velice dobře, čili není čeho litovat. Vizuální motivy nelze kombinovat (může být použit vždy jen jeden). Před použitím jakéhokoliv jiného je nutné Firefox opět restartovat.

Galerie zajímavých doplňků

Forecast Fox

Forecast Fox je doplněk pro Firefox 1.0 (a vyšší), který zobrazuje aktuální počasí a také předpověď v zadaném místě. Data pro předpovědi jsou zís-

▲ Forecast Fox – počasí z weather.com.

kávána z populárního serveru *weather.com* a pocházejí z meteorologických stanic po celém světě. Po nainstalování tohoto doplňku si můžeme vybrat, kde chceme, aby byl v okně prohlížeče zobrazen. Poté vybereme měrné jednotky (pro náš region Metric) a především kód místa, odkud se chceme předpověď dozvědět. Pokud kód neznáme, nevadí – v možnostech (*Options*) tohoto doplňku je i funkce pro jeho nalezení podle zadaného řetězce. K dispozici je velké množství míst na celém světě, včetně několika v České republice, a tak obvykle stačí vyhledat nejbližší velké město a předpovědi se dočkáme. Forecast Fox podporuje více profilů, má bohaté nastavení zobrazování předpovědí, přičemž všechny jednotlivé elementy můžeme přizpůsobit svým potřebám. Nicméně i výchozí nastavení je dostatečné a tento doplněk se skvěle hodí pro zobrazení předpovědi na nejbližší jeden až dva dny. (Pokud potřebujeme přesnější a komplexnější data o počasí, je vhodné poohlédnout se po něčem jiném.) Forecast Fox podporuje také práci s profily, v jejichž rámci můžeme nastavovat různá místa. To se hodí především v případě, kdy používáme Firefox v notebooku a často s ním cestujeme. Je to užitečný doplněk, který určitě stojí za vyzkoušení.

TabBrowser Preference

Jedná se o velmi malý, ale velmi užitečný doplněk. Nepřichází s žádným novým nápadem, ale integruje do Firefoxu funkci, která je obvyklá v plné Mozille. Umí totiž do lišty, v níž si vybíráme záložky otevřených webových stránek, přidat dvě důležité ikony. Do levé strany této lišty doplní ikonu pro otevření nového panelu, do pravé pak ikonu

▲ Snazší práce se záložkami.

pro uzavření aktuálního. Tato funkce (v Mozille obvyklá) vývojářům Firefoxu z neznámé příčiny utekla a je tak nutné ji suplovat tímto způsobem. Dá se ale říci, že se jedná o způsob dostatečný. Nástroj má nepatrnou velikost a doporučujeme jej jen proto, že výrazně zjednoduší práci s panely.

Mozilla Archive Format

Pokud potřebujete ukládat webové stránky na lokální disk svého počítače pro jejich pozdější použití, pak vám ve Firefoxu možná něco oproti Internet Exploreru chybí. Tím něčím je formát MHT, do něhož Internet Explorer (ovšem pozor, pouze pokud je nainstalován i Outlook Express) umí uložit webovou stránku se všemi komponentami. Tato stránka je pak snadno přenosná a především při otevření bez připojení k internetu se obvykle podstatným způsobem nedeformuje. Firefox možnost exportu do MHT nenabízí, ale je možné do něj doinstalovat něco lepšího. Tím je *Mozilla Archive Format*. Doplněk po nainstalování a základním nastavení (provádí se v nástrojích) umí ukládat celé stránky analogickým způsobem a navíc je ještě na disku komprimuje, takže zabírají mnohem

▲ Mozilla Archive Format – ukládání webovské stránky do jednoho souboru.

méně místa. Používá se k tomu formát RDF, který Firefox standardně využívá. Archivované stránky lze otevřít v libovolném jiném prohlížeči se stejným doplňkem a lze se k nim vůbec chovat stejně jako v případě MHT souborů Internet Exploreru. Výhodou doplňku je možnost ukládat nejen jednotlivé stránky, ale i kompletní seznamy otevřených oken v prohlížeči. Archivy je možné procházet a spravovat, práce s nimi je velice jednoduchá. Nedostatkem tohoto plug-inu je, že má v současnosti ještě čas od času tendenci způsobit zamrznutí prohlížeče, nedochází k tomu ale příliš často. Jako náhrada za MHT je dostačující.

Adblock

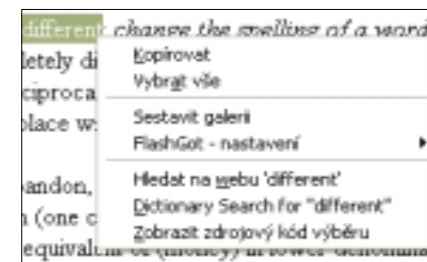
Mozilla Firefox již obsahuje nástroje pro základní zajištění soukromí a blokování nechtěného obsahu (např. vyskakovacích oken). Adblock ale jde ještě dál a umožňuje do něj doplnit funkce, které většinou nabízejí až osobní firewally: schopnost nenačítat do stránek reklamy. Při provozování doplňku Adblock musíme u jednotlivých serverů vždy zadat, co považujeme za nevhodnou reklamu a co ne. Rovněž lze u jednotlivých stránek zobrazit seznamy položek, které je Adblock schopen blokovat, a z nich si pak vybrat. Také můžeme definovat jednoznačné filtry (nebo nejednoznačné, včetně použití hvězdičkové konvence). Adblock je ale potřeba používat s určitou opatrností, aby se při zablokování podstatných komponent pro nás web naopak nestal zcela nepoužitelným.

▲ Nastavení velmi účinného nástroje pro likvidaci reklamy Adblock.

Dictionary Search

Opět jednoduchý a užitečný nástroj, byť zatím jej můžeme používat pouze v angličtině. Když na zobrazené stránce nějakému slovu nerozumíme, stačí si jej po nainstalování tohoto doplňku označit (v případě slova na něj stačí dvakrát kliknout a označí se), otevřít kontextové menu a vybrat příslušnou položku. Následně je v novém panelu otevřen server *dictionary.com* a v něm se vyhledá právě to slovo, které jste označili. Někdy je to užitečné více, někdy méně. Vzhledem k malému rozměru a praktickému přínosu (přinejmenším potenciálnímu) opět tento doplněk doporučujeme vaší pozornosti.

▲ Dictionary Search – pohotový slovníček přímo v prohlížeči.

Google Pagerank

Zajímavý doplněk. U zobrazených serverů či stránek je schopen ukazovat jejich „rank“ ve vyhledávací Google. Přestože názory na užitečnost této proměnné se liší, platí, že čím vyšší tato hodnota je, tím vyšší pozici by dotyčná stránka ve zmíněném vyhledávači měla a tím je tedy relevantnější. Podobné funkce již do svých vlastních „lištiček“ začlenily i jiné vyhledávače. Jedná se ovšem jen o ryze informativní údaj.

Bandwith Tester

Tento nástroj do Firefoxu příliš nezapadá, někteří lidé jej ale jistě rádi využijí. Pomocí práce se soubory určené velikosti je schopen změřit přibližnou rychlost a prostupnost vašeho připojení k internetu. Není to ani optimální, ani přesné řešení, nicméně pro základní informaci o přibližné rychlosti připojení ho lze dobře využít. Doplněk se instaluje do prohlížeče, ale otevírá se jako samostatné okno.

Existuje mnoho dalších doplňků a nepřetržitě vznikají nové. Vaší pozornosti doporučujeme např. univerzální stahovací manažer Flashgot.

Výběr je bohatý

Výběr možností dalšího rozšíření Firefoxu je velice bohatý. Je ale potřeba dávat pozor, abychom prohlížeč „nepřeplácali“. Pak by se totiž z rychlého a užitečného programu mohlo, zejména po instalaci některých méně osvědčených doplňků, stát pomalé a obtížně použitelné monstrum. Je proto vhodné udržovat jej v takovém stavu, aby obsahoval nezbytné potřebné minimum, a zbavovat se nechtěného balastu.